

PÜHADE PÜHA

Kristus on ülestõusnud!

Paljud ei ole kunagi kuulnud nime Nikolai Buharin. Kuid omal ajal ja omas riigis oli ta üks mõjuvõimas mees. Ta oli revolutsionäär, Vene Kommunistliku partei üks juhtidest, Poliitbüroo liige ja ajaleht Pravda peatoimetaja. Tema kirjuti majanduse ja poliitika valdkonnas loetakse isegi tänapäeva läänemaailmas. Kord 1930. aastal sõitis ta Moskvast Kiievisse, et ühele suurele ateismiteemalisele konverentsile. Konverentsi ajal tulistas ta auditoriumisse justkui raskekahurväest kristluse vastaseid solvanguid ja argumente.

Tund aega hiljem oli ta lõpetanud. Ta vaatas võidukalt ringi justkui inimese usu suitsevatele varemetele. "Kas küsimusi on?" nõudis Buharin. Auditoriumi täitis surmavaikus, kuni üks mees lähenes puldile, kus seisis kommunistlik juht. Seal heitis ta pilgu kogu rahvale vasakult paremale. Lõpuks hüüdis ta vana tervituse, mis on hästi tuntud õigeusu kirikus: „Kristus on ülestõusnud!“ Ja kogu rahvas tõusis üles nagu üks mees ja hüüdis kooris vastuseks nagu kõuekõimal: „Ta on tõesti ülestõusnud!“

Ülestõusmispühad on kirikuaasta keskpunkt, pühade püha. See on võrratult suurem kui kommunistliku maailma ateistlik ajupes ja kapitalistliku maailma tarbimishullus, mis on mõlemad tugevasti mõjutanud meie maad ja rahvast.

Järgnev on lühiülevaade ülestõusmispühadest, mis aitab paremini mõista selle pühade püha olemust ja tähendust, suurust ja erakordsust.*

Palmipuudepüha

Kristuse avalik tegevus oli algusest peale suunatud Tema elu viimastele päevadele. Palmipuude pühapäeva nimetus tuleb viisist, kuidas inimesed tervitasid Jeruusalemma saabuvat Jeesust palmiokstega. Selle sündmuse meenutamiseks on palmipuudepühäl toodud kirikusse palmioksi ja neist valmistatud kaunistusi. Põhjapoolsemates maades on palmiokste asemel kasutatud pajuoksi. Sellepärast on eesti keeles seda püha rahvapärastelt kutsutud ka urbepäevaks.

Palmipuudepühaga algab Jeesuse kui Aukuninga alandustee. Jeesus läheb

Jeruusalemma vastu kannatusele ja surmale. Aga just see sai võidu ja lootuse märgiks, mida ka palmioksad sümboliseerivad. Palmipuudepühäl asub Kristuse Kirik teele, et elada kaasa Kristuse viimasele eluetapile. Algab Suur Nädal ehk Vaikne Nädal.

Püha armulaud

Suur Neljapäev on ülestõusmispüha tsükli pöördepunktiks. Tuhkapäeval alanud patukahetsusaeg lõpeb Suure Neljapäeva armulauteenistusega. Ühtlasi algab Suure Neljapäeva jumalateenistusega risti ja ülestõusmise paasapüha, ülestõusmispüha õhtuni kestev kolmepäevane püha, mis väljendab Kristuse ristisurma ja ülestõusmise kokkukuuluvust. Suur Neljapäev erineb oma iseloomult Suure Nädala teistest päevadest. Peateemaks on armulaua seadmine, mis annab päevale piduliku ja rõõmsa tooni.

Ortodoksses ja roomakatoliku ning mitmes protestantlikus kirikus kuulub Suure Neljapäeva jumalateenistusse jalgade pesemise talitus. See tuleb meelde, kuidas Jeesus pesi oma jüngrite jalgu ja käskis kristlastel saada samuti üksteise teenijaks. Suur Neljapäev asetab meie ette Jeesuse ja Tema jüngrite viimase ühise paasapühamaaja ja püha armulaua seadmise. Piiblitekstid avavad erinevaid tahke altarisakramendi sisu kohta: uue lepingu sõõmaeg, Jeesuse ohvrisurma meeldetuletamine, pattude andeksandmine, tänu ja rõõm, taevase pidusõõmaaja ootus ja leivamurdmisega sündiv osadus.

Jumala Tall

Suur Reede on Kristuse surmapäev, mil Kirik elab tõsiduses ja leinas. Ometi ei ole see päev lohutamatusega märgitud. Suure Reede sõnum on: Kristus on surnud meie eest ja toonud meile lepituse. Kristuse rist on usklikele elu märgiks.

Päeva erilisust väljendab ka nimi Suur Reede või 'püha reede'. Inglisekeelne *Good Friday* ('hea reede') viitab lunastusele kui Jumala heale tööle inimese heaks. Ladinakeelne *Dies crucis* ('risti päev') toonitab ristiohvrit ja lunastust.

Suure Reede piiblituge-

Ilumäe kabeli altarimaal Carl Siegismund Waltheri "Kristus Ketsemani aias" (1843)

mistes jälgitakse Kolgata sündmusi kuni Jeesuse surmani.

Kell 15 võib pidada eraldi Jeesuse surmahetke palvuse. Õhtuse teenistuse rõhk on Jeesuse matmisel, mille läbi Jumal on pühitsetud ka meie hauad rahuasemeks. Suure Reede jumalateenistusi iseloomustavad lihtsus, kasinus ja alandlikkus, millega kogudus väljendab oma leina ja tunnustab oma osa Kristuse kannatustes.

Kirikukelli ei helistata, kirikus süüdatakse ainult hädapärane valgustus, orelit või muud instrumenti kasutatakse vajadusel vaid koguduselaulu toetamiseks. Suur Reede on ainulaadne püha aastas, mil vanakirikliku traditsiooni järgi ei pühitseta armulauda.

Jeesus on hauas

Vaikse Laupäeva teema on Jeesuse viibimine hauas ja surmavallas. Oma surma ja ülestõusmisega võitis Kristus surma võimu ja vabastas need, kes loodavad Tema peale.

Ülestõusmispühad

Ülestõusmispühade aega arvestatakse nagu juudi paasapühagi ja seda tähistatakse pärast kevadist pööripäeva esimesel täiskuujärgsel pühapäeval (ülestõusmispüha võib langetada ajavahemikku 22.

märtsist kuni 25. aprillini). Paasapüha peetakse Egiptusest pääsemise mälestuseks. Ristiusk on näinud Egiptuse orjusest vabane mis viidet Kristuse kannatusele ja ülestõusmisele, millega Ta vabastas inimkonna patu, surma ja kuradi orjusest.

Paljudes keeltes on ülestõusmispühade nimi tuletatud paasapühadest. Eesti keeles kasutatav nimi *lihavõttes*, tuleb paastuaja ja lihasõõmise piirangute lõppemisest.

Ülestõusmispühi on vana traditsiooni kohaselt tähistatud mitme jumalateenistusega: ülestõusmispüha öösel, varahommikul ja päeval. Pühad kestavad nädal aega kuni „valge pühapäevani“, mille vanakiriklikuks evangeeliumiks on lugu üles tõusnud Jeesuse ilmumisest Toomale. Sellest tuleb ka ülestõusmisnädala rahvapärane nimi toomanädal.

On teada, et juba 3. sajandil kogunesid kristlased ülestõusmispühade kaheksa päeva jooksul igal päeval jumalateenistusele, kus loeti ülestõusnud Issanda ilmumistest oma jüngritele. Ülestõusmisnädala keskne teema on rändamine uues elus, ülestõusmise valguses.

Kristus on võitnud surma

See öö on valvamisöö Issandale. Kirik laulab kii-

tust Kristuse ülestõusmise valgusele, mõtleb Jumala imelistele tegudele meie heaks ning pühitseb ristimise ja armulaua sakramente, mis ühendavad meid Kristuse surma ja ülestõusmise osadusega.

Öösel peeti vigiiliat. Selle teenistuse sisuks oli Issanda ootamine. Seejärel toimus katehumeenide ristimine. Päikesetõusul pühitseti armulauda. Tänapäeval on vigiilia, ristimine ja armulaud liidetud üheks jumalateenistuseks. Vigiilia tähendab öist valvet. Nagu Iisraeli rahvas valvas esimesel paasapühapäeval, kui Jumal neid Egiptusest välja viis, nõnda valvab sellel pühapäeval ka ristirahvas, et uuesti vaimus läbi elada Kristuse ülestõusmise rõõmsat müstee riumi. Vigiilia alguses pimedasse või hämarasse kirikusse toodav paasaküünal väljendab Kristuse ülestõusmise valguse saabumist koguduse keskele. Tema valguse ees taandub surma ja patu pimedus.

Öises piiblitugemises tulevad esile Vana Testamendi paasadega seotud teemad ja ristimine. Evangeelium toob sõnumi sündmustest kaljuhaua juures. Jumal on äratanud Jeesuse surnuist üles ning murdnud surma kammitsad. Me tuleme ka meelde, et ristimises oleme koos Kristusega surnud ja üles tõusnud uueks eluks.

Ülestõusmispühad on kristlastele olnud ja on ka tänapäeval tähtsaim ja ilusaim ristimisaeg.

Kristus on surnuist ülestõusnud!

Ülestõusmispühäl kõlab ristirahva keskel rõõms kuulutus: Kristus on surnuist üles tõusnud! Ta on esimesena üles äratatud surnuist, uudseviljana magamaläinutest. Ta on võitnud surma ja patu võimu. Ülestõusmine kinnitab seda, et Jeesus on Jumala Poeg. See ülestõusmisõnnum on ristiusu alus ja tuum.

Kohtumine Ülestõusnuga

Teise ülestõusmispüha teemaks on ülestõusnud Jeesuse ilmumine jüngritele ja naistele. Tema ilmumised veenavad jüngreid Issanda ülestõusmises ja jätkuvas ligiolus. Kogudus elab osaduses Ülestõusnuga.

Rõõmustagem, et Kristuse läbi on taastatud paradiisiaias pattulangelisel katkenud ühendus inimese ja Jumala vahel kõigile, kes usuvad.

Kristus on ülestõusnud! Ta on tõesti ülestõusnud.

Urmas Karileet

EELK Käsmu koguduse diakon

*) Lühendatult Jumalateenistuse käsiraamatust, Tallinn 2009

Eestpalved

Issand Jumal, me täname Sind Sinu ainusündinud Poja Jeesuse Kristuse, meie Issanda eest, Tema surma ja ülestõusmise eest, mille läbi Sina meile elu oled kinkinud.

Hea taevane Isa, me täname Sind Sinu hoole ja armastuse eest, millega Sa meid oled karmist talvest lootusrikkasse kevadesse toonud.

Issand Jumal, õnnista Eestimaal algavaid kevadisi põllutöid ja tulevast sügist lõikust.

Hea taevane Isa, palun lase hästi korda minna kõik pühakodade remonditööd, siin Vihula vallas ja kogu Eestimaal.

Issand Jumal, õnnista meie ühistöid- ja ettevõtmisi, õpeta meid märkama ja toetama abivajaid ning jagama oma oskusi, teadmisi ja aega kaasinimestega.

Issand hoiab kõiki, kes teda armastavad.
(Psalml 145:20a)

Hea lugeja!

13. veebruaril toimus vallamajas kohtumine Vihula valla territooriumil tegutsevate koguduste esindajatega. Vihula vald on ju pühakodadelt rikas, meil asuvad teatavasti Ilumäe, Käsmu, Vainupea ja Esku kabelid. Lisaks kabelitele toimib Sakussaare külas Metodisti kiriku kogudus.

Kohtumisel sai kõneldud paljust, sealjuures kirikute olukorrast Eestis, suhetest omavalitsustega, üksteise aitamisest ja paljust muust.

Meie rahvaloos on kirikul tähtis osa kanda olnud juba pikka aega. Kirikuga olid meie esiisad, -emad seotud elu algusest kuni lõpuni. Paljuski on need traditsioonid jätkunud tänaseni. Kirik on koht kuhu minnakse nii rõõmu kui murega. Selles mõttes on kirikul, erinevalt vallamajast, vedanud, sest vallamajja tullakse valdavalt murega.

Tänapäeval on kirik kindlasti ka meie kultuuri tutvustaja külalistele ja kindlasti on meiega vallas kõik pühakojad turistidele huvitavad vaadata. Lisaks on kirikud ja kabelid saanud endale kultuurimaja funktsiooni, sest erinevatele muusikakollektiividele on iseenesest mõistetavaks saanud esinemine kirikutes. Ja ei saa salata, kõlab ju hästi! Seega on kirik ajaga kaasas käinud ja oma funktsioone laiendanud ning oma kohta ühiskonnas tugevdanud.

Paraku on tänapäeval ka pühakodadel endil palju muret, mille raskus on jäetud suuresti nende endi õlgadele. On ju teada, et iga hoone haldamine on seotud kuludega, pole siin erinevaks ka ükski pühakoda. Kulud tekivad igapäevane tegevus, aga mis veelgi hullem hooned vajavad ju ka väiksemaid ja suuremaid remonte, eriti kui pikka aega selle peale eriti ei mõeldud.

Usun, et ei eksi kui väidan, et pole sellist kirikut Eestis, kes suudaks ise 100% oma hooneid hooldada.

Tean kindlalt, et omavalitsused aitavad üle Eesti oma territooriumil asuvaid kogudusi, sealjuures pole ju saladus, et omavalitsuste endigi võimalused on väga piiratud.

Ka Vihula vald on ikka oma pühakodasid jõudumööda aidanud, olgu see siis mõne abiprojekti omaosaluse kaasaostamine või murdunud puude koristamine või surnuaedade haldamine või hoopis Koguduse lehe välja andmine. Kahjuks ei suuda aga valdki kõikide tegevuste tarvis vahendeid leida ja siis on kena kui leidub ettevõtlikke entusiastlikke inimesi, kes käed külge löövad või vajalikeks tegevusteks vahendeid annavad. Vihulas on heaks näiteks Esku kabeli taastamine.

Vihula vallas on muutumas heaks traditsiooniks, et neli korda aastas ilmub koos vallalehega Koguduse leht. Olgu muuga kuidas on, aga seda traditsiooni lämmitada oleks rumalus ning seega on ka käesoleva aasta vallaelarves arvestatud Koguduse lehe ilmumisega. Loodan, et ka järgmisel aastal!

Koostöö koguduste ja valla vahel toimub ka tegevustes, mis ei ole vaid rahas kinni. Heameel on tõdeda, et koguduste esindajad on ikka oodatud osalema ja heal meelel osalenud valla üritustel. Viimane pidulik vastuvõtt toimus 23.02 meie riigi sünnipäeval. Väga südamliku sõnavõtuga esines Käsmu koguduse diakon Urmas Karileet. Täna teda siinkohal veelkord.

Käesoleval aastal on Vihula vald võõrustajaks ühele tähtsale ülemaakondlikule üritusele. Nimelt 23.06 toimub just meie vallas Maakaitsepäev, mis pühendatud Võidupühale. Sellegi ürituse raames on oluline osa ühel meie pühakojal. Nimelt tullakse vapralt võidelnud ja oma elu jätnud sõjameestele austust avaldama Ilumäe kabeli juurde. Olge teiegi kõik kohal!

Enne neid tähtsaid sündmusi on kalendris veel mitmeid olulisi tähtpäevi, millest kõige lähemal on Ülestõusmispühad. Seega ilusaid pühi kõigile!

Raivo Uukkivi
Vihula vallavanem

Kuula Pereraadiot

Pereraadio on kristlik raadiojaam, mis edastab oma kuulajatele kristliku usu põhitõdesid, piibliteadmisi, mõtisklusi, palveid, intervjuusid ja palju erinevat kristliku muusikat 88,9 MHz - Lääne Virumaa, 89,6 MHz - Harjumaa

Internetis: www.pereraadio.ee

Avarda silmaringi

Nõmme Rahu koguduse õpetaja Ove Sanderi sulest

Mis on leer?

Luterlikes kirikutes seostub leer kõigepealt õppimisega (sks. *die lehre*). Õpitakse tundma kristlikku usku ja tutvutakse kristliku elupraktikaga. Muidugi ei saa öelda, et leeriskäinu teab kõike kristluse kohta, sest õppimine kestab ju kogu elu. Õpime nii kaua kui elame, ja elame seni, kui õpime.

Leeri nimetatakse ka konfirmatsiooniks. See sõna tuleb ladina keelest (*confirmare*) ning tähendab "kinnitamisest". Leeripäeval kinnitab leerilaps, et võtab teadlikult omaks kristlikud põhimõtted ja tõed, samas aga kinnitab vaimulik tema täieõigusliku kuulumise kiriku liikmeskonda. Konfirmatsiooni on mõistetud ka Püha Vaimu kinnitamisena ehk palvena, et Jumal saadaks oma Vaimu leeritavale abiks tema kristlikus elus.

Võib ka öelda, et inimese saab leeritamisega vaimuselt täiskasvanuks või liigub vähemasti sammukese selles suunas – ta tunnistab avalikult omaks kristluse eetilised ja maailmavaatelised seisukohad ning

Leerilapsed Ilumäel 28.09.1997

kohustub nende järgi elama. Leeritatu saab selle kaudu ka selge ja kindla lähtepunkti oma suhetele Jumala ja kaasinimestega.

Kelle jaoks on leer?

Tulla võivad kõik, kes on vähemalt 15-aastased. Eelteadmised leeritulekuks pole vajalikud, samuti ei pea leeritulnu olema veendunud kristlane. Leerirühmaga võivad liituda ka need, kes peavad end mõnes kristluse puudutavas küsimuses kahtlejateks. Ausad kahtlused kuuluvad lahutamatu inimeseks olemise ja elu juurde. Kristlik usk ei ole pime kuulekus kellegi poolt

sõnastatud tõdedesse, vaid pigemini liikumine taipamise ja selguse suunas. Siiski ei ole leer ainult usuliste teadmiste omandamise paigaks, vaid me püüame õppida ka palvetama ja Jumalat usaldama ning olema kaasinimeste vastu armastavaid, mõistvaid ja hoolivaid.

Mida leeris õpitakse?

Leerikooli sisu on lühidalt

Kevadsuvel (mais-juunis) toimub **Käsmu leerikursus seeniõrudele**. Oodatud on kõik, kel vaatamata väärikale vanusele veel leeris käimata. Leeritõnnistus toimub jaanipäeval 2012. Lähem info telefonil 508 6110 või urmas.karileet@eelk.ee

Nõmme rahu kirik

Nõmme Rahu kogudus – 90

18. märtsil 2012 tähistas Ilumäe sõpruskogudus oma 90. aastapäeva. Piduliklul jumalateenistusel teenisid koguduse õpetaja Ove Sander, piiskop emeeritus Kuno Pajula, rootsi sõpruskoguduse õpetaja Peter Hellen ja praktikant Ervin Lillepea. Teenistusel laulsid nii koguduse segakoor kui ka meeskoor.

Pärast teenistust koguneti koguduse majja ühisesse kohvilauda, kus oma tervituskõnes õpetaja Ove Sander palus edasi anda oma tervitused Ilumäe koguduse ja kogu Vihula valla rahvale. Siiralt tunti huvi Ilumäe kabeli remondi ja koguduse elu-olu kohta.

1924. aastal tegi õpetaja Anton Eilart ettepaneku nimetada kirik Tartu rahulepingule sarnaselt Nõmme rahu kirikuks.

Alates 1904. aastast hakkasid toimuma Nikolai von Glehni endises valukojas vennastekoguduse palvetunnid. 1922. aastal kinnitas konsistoorium Nõmmel iseseisava luteri usu koguduse.

1930. aastal ehitati endine tööstushoone ümber pühakojaks, mis on säilinud muutmata tänaseni.

Nõmme Rahu koguduse hallata on ka kaunis 1932. aastal valminud Nõmme Lunastaja kirik.

2008. aastal jõudsid lõpule mahukad restaureerimis- ja renoveerimistööd, mille käigus kõrvaldati nõukogude ajal tehtud ümberehitused. Nõmme Lunastaja kirikus toimub palju huvitavaid kontserte.

Peale tavapärase aktiivse kogudusetöö ja AA-rühma tegevuse korraldab Nõmme Rahu kogudus koostöös Nõmme linnaosa valitsusega kaks korda nädalas toitlustamist vähekindlustatud peredele.

Soovime Nõmme Rahu kogudusele jätkuvat Jumala armu ja hoidmist kõigis tegemistes ja ettevõtmistes.

Remonditööd pühakodades jätkuvad

Ilumäe kabeli restaureerimine remont jätkub 2012. aastal saali kivipõranda paigaldamisega ja ülejäänud nelja akna restaureerimisega ning kalmistumüüri osalise restaureerimisega. Töid finantseeritakse läbi PRIA Leader-programmi ja Muinsuskaitseamet programmi „Pühakodade areng ja säilitamine“.

Käsmu kogudus plaanib 2012. aasta suvel teostada, PRIA Leader-programmi ja Muinsuskaitseameti toetusel, kaasfinantseerimisel, kirikuhoone siseremondi, oreli välisremondi ja elektrisüsteemi vahetuse. Sellega seoses võib olla muutusi suviste jumalateenistuste kohas ja kirikuhoone avamisega Teeliste kiriku projekti raames.

KOGUDUSTE KONTAKTID

EELK Ilumäe kogudus

reg kood 80208231
Ilumäe küla, Vihula vald
45414 Lääne Virumaa
Hooldajaõpetaja Meelis-Lauri Erikson
tel. 5 345 8594
e-post: mleikson@gmail.com
Juhatuse esimees Õie Alt,
tel. 5 809 1356;
e-post: oie.alt@mail.ee
Ilumäe kalmistuvaht Anne Sambla
tel. 5 341 8156
Arveldusarve: 10502001277003 SEB

EELK Käsmu kogudus

Reg. kood 80210148
Laane tee 4, Käsmu küla
Vihula vald
45601 Lääne- Virumaa
Hooldajaõpetaja Tauno Toompuu
Tel 5290651; 3243928,
e-post: tauno.toompuu@eelk.ee
Diakon Urmas Karileet tel 508 6110;
e-post: urmas.karileet@eelk.ee
Juhatuse esinaine Helgi Mannov
tel. 5 665 6844
Arveldusarve: 10502018079003 SEB

Sakussaare Metodisti kogudus

Sakussaare küla
Vihula vald
45438 Lääne-Viru maakond
SWEDPANK a/a 221018330949
Pastor Hans Lahi
tel 322 6995;
Mob 5 663 3084
e-post: hans.lahi@mail.ee

Ilumäe, Käsmu ja Sakussaare kogudused tänavad Vihula vallavalitsust toetuse eest.